

О. Г. Мельник,

д. е. н., професор, завідувач кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,
Національний університет "Львівська політехніка", м. Львів

М. Є. Адамів,

к. е. н., доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний
університет "Львівська політехніка", м. Львів

Л. С. Ноджак,

к. е. н., доцент, доцент кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності, Національний
університет "Львівська політехніка", м. Львів

DOI: 10.32702/2306-6814.2019.7.17

АНАЛІЗУВАННЯ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ МИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ

O. Melnyk,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of Department of Foreign
Economic and Customs Activity, Lviv Polytechnic National University, Lviv

M. Adamiv,

Doctor of Philosophy in Economics, Associate Professor of Department
of Foreign Economic and Customs Activity, Lviv Polytechnic National University, Lviv

L. Nodzhak,

Doctor of Philosophy in Economics, Associate Professor, Associate Professor
of Department of Foreign Economic and Customs Activity, Lviv Polytechnic National University, Lviv

ANALYSIS OF TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE CUSTOMS SYSTEM OF UKRAINE: INTERNATIONAL AND NATIONAL DIMENSIONS

У статті комплексно проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку митної системи України у міжнародному та національному вимірі. Діагностовано митні позиції України у провідних міжнародних рейтингах. Виконано динамічний та структурний аналіз митного обслуговування міжнародної торгівлі в Україні за даними міжнародних рейтингів Doing Business, Індекс сприяння торгівлі та Індекс ефективності логістики. Обґрунтовано результати опитування вітчизняних експортерів та імпортерів різних розмірів та різної галузевої і територіальної приналежності щодо ефективності роботи митних органів. Проведено статистичний аналіз діяльності митних органів України у правоохоронній, фіскальній, контрольно-регулюючій та сервісній сферах. На підставі одержаних результатів ідентифіковано ключові проблеми функціонування національної митної системи як вектори її подальшого реформування в умовах європейської інтеграції.

On the basis of thorough analysis of the customs system of Ukraine, it has been established that at present the problems in the various fields of its functioning are still being observed in this area. Today, the state has introduced a new course in the development of the customs system, which is connected with the separation of customs and tax services. It accordingly requires the introduction and realization of a complex of effective measures for solving existing problems in the customs sphere and ensuring its further progressive development. In the context of reforming the national customs authorities, an important task is to prepare a substantiated and objective information base on the

actual state of the customs system, its problems and weaknesses, on the basis of which further targeted measures should be formed to improve the relevant parameters. According to the results of the diagnostics of customs positions of Ukraine in the leading international ratings, it has been established that Ukraine still has rather low places, but at the same time demonstrates the gradual improvement of most customs parameters. This confirms the fact that the domestic customs system is still characterized by the existence of a significant number of problems of an objective and subjective nature, related to the low level of efficiency of measures to simplify customs procedures and promote legal international trade, high level of bureaucracy of customs formalities, presence of corruption component, low level of development of customs infrastructure and logistics of customs bodies, inconsistency and non-harmonization of customs legislation with European standards, lack of efficient management of customs authorities, etc. Similar problems are also noted by Ukrainian exporters and importers, as well as their presence is confirmed by the results of analysis of key indicators of the work of customs authorities in law, fiscal, control, regulatory and service spheres. In the context of European integration, such problems need to be properly solved on the basis of effective and substantiated reform of the national customs system, which will enable to intensify international economic relations of Ukraine, foreign economic activity of domestic enterprises and ensure the progressive development of the national economy.

Ключові слова: митна система, митні органи, рейтинг, аналіз, показники, європейська інтеграція.
Key words: customs system, customs authorities, rating, analysis, indicators, European integration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У розвинених європейських державах митниця є одним із ключових органів влади, діяльність якого першочергово спрямовується на захист держави та її громадян від заборонених небезпечних та неякісних товарів, забезпечення належного рівня національної безпеки (в тому числі й економічної безпеки), активізацію та сприяння легальній міжнародній торгівлі. На жаль, до сьогодні вітчизняна митна система не відображала високих та якісних показників роботи, що не забезпечувало її належного прогресивного розвитку. Такий стан справ зумовлений низкою внутрішніх та зовнішніх проблем як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру, що повинні бути належним чином вирішені задля збереження територіальної цілісності держави, підвищення рівня національної безпеки, захисту суспільства та водночас гармонійного приєднання України до ЄС і становлення її як розвинутої європейської держави. На сьогодні в державі закладено новий курс розвитку митної системи, пов'язаний із відокремленням митної та податкової служб. Це відповідно вимагає запровадження та реалізації комплексу ефективних й дієвих заходів щодо вирішення існуючих проблем у митній сфері та забезпечення її подальшого прогресивного розвитку. Таким чином, виникає необхідність у формуванні комплексної об'єктивної інформаційної бази про стан митної системи України як підстави для ідентифікування пріоритетних сфер митної системи у цілях її реформування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

В умовах європейської інтеграції митна сфера України доволі швидко змінюється, що вимагає перманент-

ної актуалізації досліджень за цим напрямом. Варто зазначити, що окремі аспекти функціонування національної митної системи стали предметом досліджень як представників наукової спільноти, так і фахівців-практиків. Проте на сьогодні практично немає актуальних матеріалів, котрі б цілісно та комплексно розкривали сучасний стан митної системи України у міжнародному та внутрішньому вимірах.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета подальшого дослідження є аналізування митних позицій України у провідних міжнародних рейтингах та ключових показників функціонування національної митної системи за її пріоритетними сферами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На сьогодні одним із найбільш відомих та авторитетних міжнародних рейтингів є рейтинг Світового Банку "Doing Business". Так, відповідно до даних зазначеного рейтингу у 2019 р. Україна за параметром "Міжнародна торгівля" посідає 78 місце серед 190 країн. Цей параметр оцінюється зокрема за такими складовими, як час і вартість проходження митного та прикордонного контролю при експортних та імпорتنих операціях, час і вартість документального оформлення експортних та імпорتنих операцій. Слід зазначити, що порівняно із рейтинговими даними 2018 р. значення окремих митних параметрів покращились (зокрема, про це свідчить той факт, що за означеним параметром у 2019 р. порівняно із попереднім роком Україна піднялась на 41 сходинку), однак й досі не відповідають європейським нормам. Так, порівнюючи Україну та країни Європи і Центральної Азії, доволі несприятливою виглядає ситуація щодо

часу документального оформлення експортних операцій (66 год. проти 24,3 год. відповідно), вартості документального оформлення експортних операцій (192 дол. США проти 97,9 дол. США відповідно), часу на проходження прикордонного і митного контролю при імпорتنих операціях (32 год. проти 21,1 год. відповідно), часу документального оформлення імпорتنих операцій (96 год. проти 24,7 год. відповідно), вартості документального оформлення імпорتنих операцій (162 дол. США проти 93,9 дол. США відповідно) [1]. З огляду на вищевикладені дані й дотепер простежуємо невідповідність ключових показників, що характеризують ефективність митної системи України, порівняно аналогічним параметрам у країнах Європи і Центральної Азії. Це дає підстави стверджувати про наявність проблем у роботі вітчизняних митних органів, пов'язаних, насамперед, із низьким рівнем ефективності заходів щодо спрощення митних процедур для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Ще одним відомим рейтингом міжнародного рівня, котрий формується Світовим Економічним Форумом та Глобальним Альянсом для сприяння торгівлі, є Індекс сприяння торгівлі (Enabling Trade Index). За останніми даними Звіту Глобального сприяння торгівлі у 2016 р. Україна посідала 95 місце серед 139 країн. Варто зазначити, що вказаний Індекс обчислюється на підставі врахування чотирьох ключових параметрів (доступ до ринків, прикордонна служба, інфраструктура, операційне середовище) [2].

Якщо розглядати більш ретельно структуру Індeksu сприяння торгівлі у митному контексті, то покажемо його параметр щодо ефективності та прозорості роботи прикордонної служби, що складається із таких компонентів: індекс митного обслуговування, ефективність процесу митного оформлення, час та вартість документального оформлення імпорتنих операцій, час та вартість проходження митних процедур при імпорتنих операціях, час та вартість документального оформлення експортних операцій, час та вартість проходження митних процедур при експортних операціях, нелегальні платежі та хабарі при імпорتنих та експортних операціях, прогнозованість часових затрат при імпорتنих операціях, індекс прозорості роботи митних органів. Так, за індексом митного обслуговування у 2016 р. Україна посідала 110 місце серед 117 держав; за ефективністю процесу митного оформлення — 104 місце серед 136 країн; за часом та вартістю документального оформлення імпорتنих операцій — 122 місце серед 136 країн та 105 місце серед 136 країн відповідно; за часом та вартістю проходження митних процедур при імпорتنих операціях — 82 місце серед 136 країн та 31 місце серед 136 країн відповідно; за часом та вартістю документального оформлення експортних операцій — 116 місце серед 136 країн та 124 місце серед 136 країн відповідно; за часом та вартістю проходження митних процедур при експортних операціях — 57 місце серед 136 країн та 27 місце серед 136 країн відповідно; за рівнем нелегальних платежів та хабарів при імпорتنих та експортних операціях — 120 місце серед 136 країн; за рівнем прогнозованості часових затрат при імпорتنих операціях — 116 місце серед 136 країн; за індек-

сом прозорості роботи митних органів — 40 місце серед 116 країн [2].

Аналізуючи митні позиції України за даними Індeksu сприяння торгівлі у 2016 р., можемо дійти висновку, що за більшістю митних параметрів держава посідала вкрай низькі місця. Так, найбільш несприятлива ситуація спостерігалась щодо якості митного обслуговування, ефективності митного оформлення, часу документального оформлення імпорتنих операцій та їхнього митного оформлення, часу та вартості документального оформлення експортних операцій, рівня корупції та прогнозованості роботи митних органів.

Варто також зауважити, що відповідно до досліджень Світового Економічного Форуму ключовими проблемами при реалізації імпорتنих операцій в Україні є: високий рівень корупції на кордоні (21,9%); тарифні та нетарифні бар'єри (19,3%); обтяжливі митні процедури при імпорті (17,3%); високі витрати або затримки, спричинені внутрішнім транспортним забезпеченням (9,8%); несприятлива телекомунікаційна інфраструктура (8,7%); високі витрати або затримки, спричинені міжнародним транспортним забезпеченням (8,0%); злочинність та крадіжки (7,8%); внутрішні технічні вимоги та стандарти (7,2%) [2]. Слід зазначити, що переважна більшість проблем при реалізації імпорتنих операцій стосуються саме неефективності роботи митних органів.

Свою чергою, найбільш проблематичними факторами для здійснення експортних операцій є: визначення потенційних ринків та покупців (16,7%); труднощі у задоволенні кількісних та якісних вимог покупців (11,3%); доступ до фінансування торгівлі (11,3%); технічні вимоги та стандарти за кордоном (9,8%); невідповідні виробничі технології та уміння (8,8%); доступ до імпортованої сировини за конкурентними цінами (8,5%); високі витрати або затримки, спричинені внутрішнім транспортним забезпеченням (7,5%); обтяжливі митні процедури за кордоном (7,3%); високі витрати або затримки, спричинені міжнародним транспортним забезпеченням (5,7%); тарифні бар'єри за кордоном (5,5%); правила походження за кордоном (4,3%); корупція на зарубіжних кордонах (3,3%) [2].

Наступним важливим міжнародним рейтингом, що оцінює митні системи країн світу, є Індекс ефективності логістики (Logistics Performance Index), котрий щорічно складається Світовим банком. Вказаний рейтинг структурно складається із шести параметрів (митниця, інфраструктура, міжнародні поставки, логістичні компетенції, відстеження поставок, своєчасність поставок). Загалом за останніми даними Індeksu ефективності логістики у 2018 р. Україна посідає 66 місце серед 160 країн світу. Тоді як, за параметром "Митниця" у цьому ж році Україна займає 88 місце серед 159 держав [3].

Доволі цікаве дослідження роботи вітчизняної митниці проводять фахівці Інституту економічних досліджень та політичних консультацій на тему "Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу 2018/2019" у межах проекту "Діалог зі сприяння торгівлі", що ґрунтується на результатах опитування українських експортерів та імпортерів різних розмірів та різної галузевої і територіальної приналежності. За

результатами дослідження встановлено, що українські експортери оцінюють ефективність роботи вітчизняної митниці у 2 рази вище, ніж імпортери. Щодо розміру підприємства, то великі суб'єкти господарювання найчастіше серед інших позитивно оцінюють ефективність функціонування митних органів, однак водночас зазначають про необхідність реалізації певних реформ. Щодо галузевої приналежності, то найкраще оцінюють роботу підприємства промисловості, надалі сільськогосподарські та торгівельні суб'єкти господарювання. За регіональним принципом найвищу оцінку одержали митниці Чернігівської, Волинської, Запорізької областей, тоді як найнижчі оцінки простежуються для митниці Тернопільської та Івано-Франківської областей [4].

Також цікавою є динаміка пріоритетності проблем у роботі вітчизняної митниці впродовж 2017—2018 рр. відповідно до результатів зазначеного дослідження: недосконале митне законодавство (зазначили 46 % опитаних у 2018 р. проти 47 % у 2017 р.), недостатня прозорість та відкритість (25 % у 2018 р. проти 26 % у 2017 р.), корупція та хабарництво (24 % у 2018 р. та 2017 р.), застарілість технічного оснащення (23 % у 2018 р. проти 26 % у 2017 р.), свідоме завищення митної вартості товарів (23 % у 2018 р. проти 26 % у 2017 р.), постійні зміни структури та керівництва (14 % у 2018 р. проти 18 % у 2017 р.), непрофесіоналізм інспекторів (14 % у 2018 р. та 13 % у 2017 р.), фіскальна функція митниці (12 % у 2018 р. проти 14 % у 2017 р.) [4—5]. За одержаними результатами спостерігаємо певні зміни у структурі пріоритетності проблем роботи вітчизняної митниці за 2017—2018 рр. Так, у 2018 р. зросла загальність проблеми недостатнього рівня професійної кваліфікації працівників митних органів, натомість важливість усіх інших проблем зменшилась порівняно із 2017 р. або залишилась на тому самому рівні. При цьому, найбільш пріоритетною та вагомою проблемою залишається недостатньо якісне митне законодавство, що відображає протиріччя, суперечності та негармонізованість окремих положень нормативно-правової бази із європейськими стандартами.

Міжнародна торгівля є двигуном функціонування національної митної системи, а тому зростання її обсягів пріоритетним чином визначає характер та інтенсивність роботи митних органів. За офіційними даними Державної служби статистики України простежується зниження обсягів експорту з країнами світу впродовж 2012—2016 рр. та обсягів імпорту протягом 2012—2015 рр. Тоді як, вже за 2016–2017 рр. спостерігається динамічне зростання обсягів міжнародної торгівлі України з країнами світу, а саме обсяги експорту у 2017 р. зросли близько на 19 % порівняно із попереднім роком, тоді як обсяги імпорту — більше, ніж на 26 %. Дещо іншу ситуацію простежуємо у динаміці обсягів зовнішньої торгівлі країни з європейськими державами, адже вже із 2015 р. обсяги експорту та імпорту починають зростати. Найбільш інтенсивне зростання спостерігається протягом 2016—2017 рр., а саме обсяги експорту у 2017 р. зросли близько на 30 % порівняно із попереднім роком, тоді як обсяги імпорту — більше, ніж на 21 % [6]. Якщо зіставити динаміки зовнішньої торгівлі України у світовому та європейському масштабах, то обсяги експорту зростають у вищих темпах на європейському рівні,

тоді як у світовому вимірі домінують обсяги імпорту. Вищенаведені тенденції зміни показників міжнародної торгівлі зумовлені, насамперед, виникненням військово-політичного конфлікту із Росією та європейською інтеграцією України. Таке динамічне нарощення обсягів зовнішньої торгівлі України впродовж останніх двох років зумовлює, насамперед, зростання навантаження на митні органи та відповідно необхідність підвищення рівня якості й оперативності їхньої пропускну здатності у контексті формування безпечних міжнародних ланцюгів постачання.

Однією із базових функцій митної системи держави є забезпечення національної безпеки та захисту її населення від небезпечної шкідливої та неякісної продукції. У цьому контексті доцільно проаналізувати діяльність митних органів України щодо боротьби із контрабандою та порушеннями митного законодавства, адже згідно із доктринами міжнародної та національної безпеки контрабанда визнана як один із найбільш небезпечних видів злочинів на світовому рівні, котрий тісно взаємопов'язаний із іншими нелегальними операціями: організованою злочинністю, міжнародним тероризмом, незаконним переміщенням наркотичних речовин, торгівлею людьми, корупційною діяльністю. Так, за оцінками експертів, на сьогодні значна частка експортно-імпортних операцій мають латентний характер, що становить високий ступінь загрози національній та економічній безпеці країни. Усе вищевикладене доводить важливість ролі митних органів у боротьбі із незаконним переміщенням товарів через кордон держави та необхідність перманентного зміцнення цієї функції.

Відповідно до офіційних даних Державної фіскальної служби (ДФС) України встановлено, що загальна кількість справ цього органу влади щодо порушень митного законодавства зростала впродовж 2015—2017 рр. Так, протягом 2017 р. митними органами було заведено 32 282 справи про митні правопорушення, тоді як загальна вартість предметів правопорушень складала понад 1 млрд 594 млн грн. Така дані є лише поверхневими і не дають змоги зробити обґрунтованого висновку про ефективність роботи митних органів у сфері боротьби з порушеннями митних правил. Варто зауважити, що у 2017 р. середня вартість предметів митних правопорушень в межах однієї справи дорівнювала лише 49,4 тис. грн, що очевидно засвідчує відсутність справ зі значними вартісними показниками, які зумовлюють вагомий економічний втрати для держави [7]. Отже, за таких обставин виникає загроза складання протоколів щодо порушень митних правил заради лише необ'єктивного нарощення показників правоохоронної діяльності митних органів. Ще однією несприятливою тенденцією у цій сфері є зменшення кількості справ з реально вилученими предметами правопорушень на фоні зростання сумарної кількості таких справ.

Варто зауважити, що частка кількості справ про митні правопорушення, в межах яких були реально вилучені товари, стрімко зменшується у періоді 2015—2017 рр. та досягає у 2017 р. половини значення відповідного показника 2015 р. [7]. Слід наголосити, що усі справи щодо порушень митного законодавства, за якими не було вилучено предмети, не мають судової пер-

спективи, а тому не можуть свідчити про ефективність реалізації аналітично-пошукової функції митних органів.

Впродовж 2017 р. до судових органів митницями було передано 7 791 справу про порушення митного законодавства на суму 1 472,6 млн грн, з якої лише близько половини складає вартість реально вилучених предметів правопорушень. Слід зазначити, що у 1060 справах вартістю 821,6 млн грн не застосовано конфіскацію предметів правопорушень, що становить більше половини від вартості усіх предметів за справами, які були передані до судових органів. Тоді як, 179 справ у розмірі 173,98 млн грн було припинено, що складає 11,8% від вартості усіх предметів за справами, які були передані на розгляд суду. При цьому, конфіскацію було застосовано на суму 433,6 млн грн, що становить 29,4% від вартості усіх предметів за справами, які були передані до судових органів; накладено штрафів у розмірі 401,6 млн грн, що дорівнює 27,3% від вартості усіх предметів за справами, які були передані на розгляд суду; стягнуто штрафів величиною 22,7 млн грн, тобто лише 5,6% від усієї встановленої суми штрафів [7].

Варто зауважити, що одним із ключових критеріїв оцінювання ефективності роботи митних органів щодо протидії порушенням митного законодавства є кінцевий результат заведеної справи, котрий повинен відображати позитивне судове рішення на користь держави. Таким чином, кількість формально порушених, проте безперспективних справ не є позитивною характеристикою боротьби митних органів із порушеннями митних правил. Окрім того, вагомим критерієм діагностування ефективності правоохоронної діяльності митних органів є одержаний економічний ефект від боротьби з митними правопорушеннями. Проте на підставі результатів розгляду судами справ про порушення митного законодавства протягом 2017 р. до державного бюджету було перераховано стягнутих штрафів та валютних цінностей на суму 38,8 млн грн, що становить лише 2,6% від вартості усіх предметів за справами, які були передані на розгляд суду [7].

Щодо взаємодії митних органів із правоохоронними органами у сфері боротьби із митними правопорушеннями, то слід зазначити, що впродовж 2017 р. внаслідок проведення 1570 спільних з різними правоохоронними органами (в основному з Міністерством внутрішніх справ України та Службою безпеки України) заходів було заведено 484 справи про порушення митних правил, що дорівнює лише 1,5% від загальної кількості таких справ, на суму 82,7 млн грн, що становить 5,2% від загальної вартості предметів митних правопорушень. За результатами міжнародного співробітництва вітчизняних митних органів у сфері боротьби з порушеннями митного законодавства було заведено 974 справи обсягом 652 млн грн, що становить лише 3 % від загальної кількості таких справ та 41 % від всієї вартості предметів митних правопорушень. Варто також зауважити, що протягом 2017 р. митними органами України було зафіксовано 1 248 фактів незаконного переміщення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та 576 фактів — зброї, спеціальних засобів, вибухових речовин і боєприпасів [7].

Аналізуючи усі вищенаведені показники правоохоронної діяльності митних органів, можна стверджувати

про доволі низькі значення аналізованих параметрів, що не відповідають сучасним загрозам та викликам, пов'язаних із географічним розташуванням України як буферної території, через яку прокладені декілька міжнародних шляхів наркотрафіку; наявністю воєнного конфлікту та малоконтрольованої зони державного кордону; зростанням рівня злочинності в країні та світі.

Ще однією із ключових функцій національної митної системи є забезпечення економічного зростання країни за рахунок наповнення державного бюджету митними платежами. Відповідно до офіційних даних ДФС України впродовж періоду 01.11.2016—01.11.2018 рр. простежується зростання надходжень до державного бюджету за митними платежами протягом аналізованого періоду, що є закономірною тенденцією, спричиненою зростанням обсягів зовнішньої торгівлі України. Варто зауважити, що станом на 01.11.2018 р. частка податку на додану вартість з імпортованих товарів є найбільшою не лише у структурі митних платежів, але й усіх надходжень до державного бюджету, включно з податковими платежами. Крім того, слід зазначити, що впродовж 01.11.2016—01.11.2018 рр. митні платежі становили майже половину усіх надходжень до державного бюджету України, а їх частка щороку зростала в аналізованому періоді [7]. Таким чином, митниця є вагомою ланкою у забезпеченні наповнення державного бюджету та економічного розвитку країни, що зміцнює її роль у системі органів державної влади.

Якщо розглядати організаційну структуру управління митних органів та об'єктів митної інфраструктури у контексті забезпечення митного обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, то слід зазначити, що за аналізований період 01.01.2015 р. — 01.01.2017 р. відбулось скорочення як кількості структурних підрозділів митних органів України, так і чисельності персоналу. Зокрема в зазначеному періоді відбулось зменшення чисельності митних працівників, кількості митних постів та пунктів пропуску. Такі тенденції, насамперед, спричинені військово-політичним конфліктом з Росією та відповідно втратою контролю над ділянкою українсько-російського кордону у зоні проведення антитерористичної операції. Водночас спостерігаємо зростання кількості постійних і тимчасових зон митного контролю та окремих об'єктів митної інфраструктури, що зумовлено європейською інтеграцією України та відповідно переорієнтуванням на європейські ринки і формуванням нових логістичних механізмів постачання [8].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕНЬ

На підставі ретельного аналізування митної системи України встановлено, що на сучасному етапі у цій сфері й досі простежується наявність проблем за різними напрямками її функціонування. В умовах реформування національних митних органів важливим завданням є підготовка обґрунтованої та об'єктивної інформаційної бази про реальний стан митної системи, її проблеми та слабкі сторони, на основі чого надалі повинні формуватись цілеспрямовані заходи щодо покращення відповідних параметрів. За одержаними результатами діагностування митних позицій України у провідних міжна-

родних рейтингах встановлено, що на сьогодні Україна й досі посідає доволі низькі місця, однак при цьому демонструє поступові покращення більшості митних параметрів. Це відповідно засвідчує той факт, що вітчизняна митна система поки-що характеризується існуванням чималої кількості проблем об'єктивного та суб'єктивного характеру, пов'язаних із низьким рівнем ефективності заходів щодо спрощення митних процедур та сприяння легальній міжнародній торгівлі, високим рівнем бюрократії митних формальностей, наявністю корупційної складової, низьким рівнем розвитку митної інфраструктури та матеріально-технічного забезпечення митних органів, суперечливістю та негармонізованістю митного законодавства із європейськими стандартами, недостатньо ефективним управлінням митними органами, тощо. Про аналогічні проблеми зазначають також вітчизняні експортери та імпортери, а також їх наявність підтверджується одержаними результатами аналізування ключових показників роботи митних органів у правоохоронній, фінансовій, контрольно-регулюючій та сервісній сферах. В умовах європейської інтеграції такі проблеми повинні бути грамотно вирішені на засадах масштабного та обґрунтованого реформування національної митної системи, що дасть змогу активізувати міжнародні економічні відносини України, зовнішньоекономічну діяльність вітчизняних підприємств та забезпечити прогресивний розвиток національної економіки.

Перспективами подальших досліджень є розроблення рекомендацій щодо удосконалення та розвитку пріоритетних сфер національної митної системи в умовах європейської інтеграції України.

Література:

1. Офіційний сайт Міжнародного рейтингу Світового банку "Doing Business" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>
2. Звіт Світового Економічного Форуму та Глобального Альянсу "The Global Enabling Trade Report 2016" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/#topic=data>
3. Офіційний сайт Міжнародного рейтингу Світового банку "Logistics Performance Index" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://lpi.worldbank.org/>
4. Аналітичний звіт за результатами четвертої хвилі опитування українських імпортерів та експортерів Інституту економічних досліджень та політичних консультацій "Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу 2018/2019" в межах проекту "Діалог зі сприяння торгівлі" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/Public_events/2019/TFD_IV/2018-2019_TFD_report.pdf
5. Аналітичний звіт за результатами третьої хвилі опитування українських імпортерів та експортерів Інституту економічних досліджень та політичних консультацій "Спрощення процедур торгівлі в Україні: оцінки та очікування бізнесу 2017/2018" в межах проекту "Діалог зі сприяння торгівлі" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ier.com.ua/files/Public_events/2018/TFD_III_Presentation/TFD_III_2017-2018_report.pdf

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Державної фінансової служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/>

8. Звіт про результати аудиту ефективності виконання органами Державної фінансової служби України повноважень у сфері державної митної справи та боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства, затверджений рішенням Рахункової палати від 30.05.2017 р. № 12-3 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752589/zvit_12-3_2017.pdf?subportal=main

References:

1. The official site of the International Rating of the World Bank "Doing Business" (2019), "Data of Ukraine", available at: <http://www.doingbusiness.org/> (Accessed 10 March 2019).
2. The official site of the World Economic Forum (2016), "The Report of the World Economic Forum and the Global Alliance "The Global Enabling Trade Report 2016", available at: <http://reports.weforum.org/global-enabling-trade-report-2016/#topic=data> (Accessed 10 March 2019).
3. The official site of the International Rating of the World Bank "Logistics Performance Index" (2018), "Data of Ukraine", available at: <https://lpi.worldbank.org/> (Accessed 10 March 2019).
4. The official site of the Institute for Economic Research and Policy Consulting (2019), "Analytical report on the results of the fourth round of a survey of Ukrainian importers and exporters "Trade Facilitation in Ukraine: Business Estimates and Expectations 2018/2019", available at: http://www.ier.com.ua/files/Public_events/2019/TFD_IV/2018-2019_TFD_report.pdf (Accessed 10 March 2019).
5. The official site of the Institute for Economic Research and Policy Consulting (2018), "Analytical report on the results of the third round of a survey of Ukrainian importers and exporters "Trade Facilitation in Ukraine: Business Estimates and Expectations 2017/2018", available at: http://www.ier.com.ua/files/Public_events/2018/TFD_III_Presentation/TFD_III_2017-2018_report.pdf (Accessed 10 March 2019).
6. The official site of the State Statistic Service of Ukraine (2018), "External economic activity", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 March 2019).
7. The official site of the State Fiscal Service of Ukraine (2018), "Activity", available at: <http://sfs.gov.ua/> (Accessed 10 March 2019).
8. The official site of Accounting Chamber of Ukraine (2017), "Report on the results of the audit of the effectiveness of the authorities of the State fiscal service of Ukraine in the field of state customs and the fight against offenses during the application of customs legislation", available at: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752589/zvit_12-3_2017.pdf?subportal=main (Accessed 10 March 2019).

Стаття надійшла до редакції 13.03.2019 р.